

ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਸੁਨੇਹੇ

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਵੈਟਨਰੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ (ਪੰਜਾਬ)

'PASHU PALAN SUNEHE'

Vol. 3 No. 3 (May- June, 2023)

ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਡਾ. ਪਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ
(ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ)

ਮੈਂਬਰ

ਡਾ. ਮੀਰਾ ਡੀ. ਆਂਸਲ
ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ
ਡਾ. ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਇੰਦਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਸੰਪਾਦਕ

ਡਾ. ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ
ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਸੰਪਰਕ

ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਪਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ
ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਵੈਟਨਰੀ
ਐਂਡ ਐਨੀਮਲ ਸਾਇੰਸਜ਼
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ
0161-2553364
deegadvasuldh@gmail.com

ਯੂਟਿਊਬ ਚੈਨਲ

SCAN

ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ

ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ, ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਧਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਲਈ ਭੋਜਨ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਨਸਲ ਸੁਧਾਰ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਦੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪਸ਼ੂ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਉਤਪਾਦਨ ਵਾਲੇ ਦੋਗਲੇ ਪਸ਼ੂ/ ਮੁਰਗੀਆਂ ਜਾਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਹੇਠ ਪਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਰਾ, ਦਾਣੇ ਅਤੇ ਖਲਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਕਸਿਤ ਤਕਨੀਕਾਂ, ਖਾਦਾਂ ਅਤੇ ਕੀਟ ਨਾਸ਼ਕਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਟਾਊ ਨਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਵਾਈਆਂ ਵਰਤਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਪਸ਼ੂ ਉਤਪਾਦ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਨਾਲ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ-ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਭਰਪੂਰ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਦੇ ਅਸਾਰ ਹਨ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਿਆਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸਲਈ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਉਤਪਾਦਨ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਾਲੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਬਾਈਪਾਸ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਖੁਰਾਕ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਚਾਰੇ ਅਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰਨੀ ਬੜੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸੌਰ ਊਰਜਾ ਅਤੇ ਡ੍ਰਿੱਪ ਸਿੰਚਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਵਾਇਤੀ ਗਿਆਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਰਿਵਾਇਤੀ ਖੁਰਾਕ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

(ਸੰਪਾਦਕ)

ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਟੀਕਾਕਰਨ ਕਰਵਾਉ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨੀਲੀ ਰਾਵੀ ਮੱਝਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਚੁਆਈ ਮੁਕਾਬਲਾ

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਵੈਟਨਰੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇ 04 ਤੋਂ 06 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੌਰਾਨ ਨੀਲੀ ਰਾਵੀ ਮੱਝਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦੁੱਧ ਚੁਆਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ 15 ਕਿਲੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁੱਧ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵੱਧ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਲੀ ਰਾਵੀ ਮੱਝਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਸਲ ਬਿਹਤਰੀ ਵਾਸਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸ. ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ, ਜਮਾਲਪੁਰ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ) ਦੀ ਮੱਝ ਨੇ 23.94 ਕਿਲੋ ਦੁੱਧ ਦੇ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ। ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਪਿੰਡ, ਚੂੜ੍ਹ ਚੱਕ (ਮੋਗਾ) ਦੇ ਕਿਸਾਨ, ਸ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੱਝ ਨੇ 21.45 ਕਿਲੋ ਦੁੱਧ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ 20.91 ਕਿਲੋ ਦੁੱਧ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾਲ ਸ. ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ, ਕੁਹਾੜਾ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਦੀ ਮੱਝ ਰਹੀ।

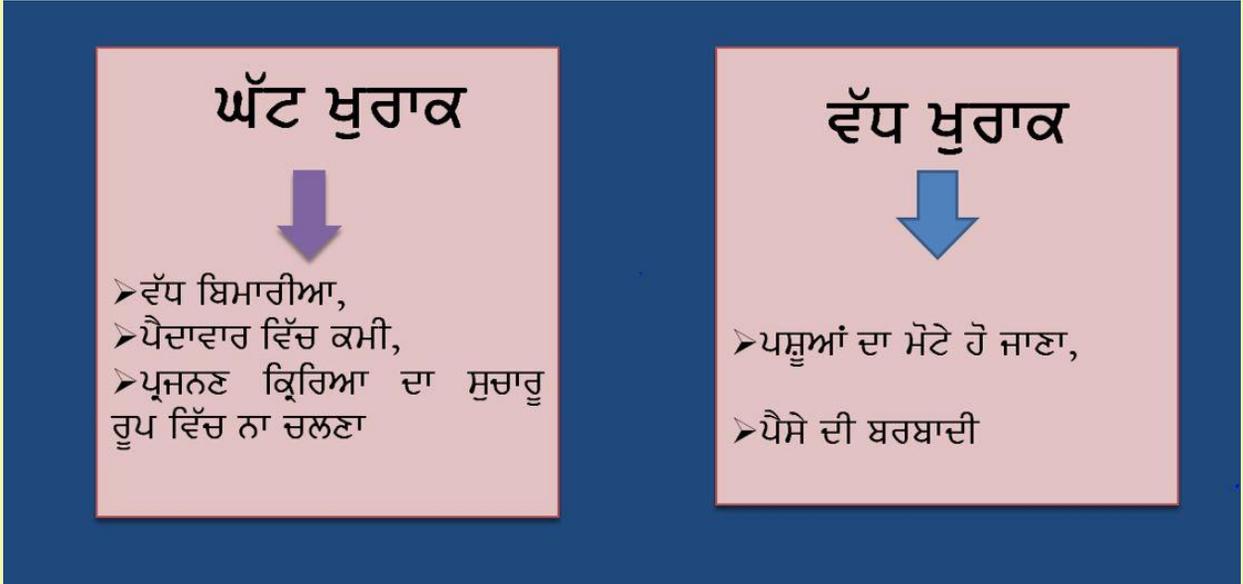
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪਸ਼ੂ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਦਲਿਆ

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਵੈਟਨਰੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਸ਼ੂ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ 2 ਮਈ, 2023 ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ 7:30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 2:00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਓਪੀਡੀ ਭਾਵ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਲਈ ਸਮਾਂ ਹਫਤੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵੇਰੇ 7:30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 12:00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਛੁੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵੇਰੇ 8:00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 12:00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਰਹੇਗਾ। ਦੁਪਹਿਰ 12:00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 2:00 ਵਜੇ ਤਕ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਡਾਕਟਰ ਦੁਪਹਿਰ 2:00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ

ਸਫਲ ਡੇਅਰੀ ਦਾ ਆਧਾਰ- ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੁਰਾਕ

ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮਿੰਗ ਦੇ ਧੰਦੇ ਵਿੱਚ 60- 70 ਫੀਸਦੀ ਖਰਚਾ ਖੁਰਾਕ 'ਚੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ । ਡੇਅਰੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰੀਰਕ ਪੋਸ਼ਣ ਲਈ ਅਤੇ ਵੱਧ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਸੰਤੁਲਿਤ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੁਰਾਕ ਉਹ ਖੁਰਾਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਸ਼ੂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤੱਤ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਾਸਤਾ, ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਬੰਦਿਆਈ, ਵਿਟਾਮਿਨ, ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਹੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਡੇਅਰੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੁਰਾਕ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਧਿਆਨਯੋਗ ਗੱਲਾਂ :

1. ਹਰ ਬਾਲਗ ਡੇਅਰੀ ਪਸ਼ੂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 40-50 ਕਿੱਲੋ ਹਰਾ ਚਾਰਾ ਦਿਉ । ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਸਤਾ ਦੁੱਧ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।
2. ਡੇਅਰੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰੋ। ਸੁੱਕੇ ਚਾਰੇ (ਹੇਅ) ਅਤੇ ਪੱਠਿਆ ਦੇ ਆਚਾਰ (ਸਾਈਲੇਜ) ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਫਾਰਮ ਤੇ ਜਰੂਰ ਅਪਣਾਉ ।
3. ਪੱਠਿਆ ਦੇ ਆਚਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਚੁਆਈ ਤੇ ਬਾਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ,ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਮੁਸਕ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆ ਸਕੇ ।
4. ਦਾਣੇ/ਵੰਡ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 10 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।
5. ਦਾਣੇ/ਵੰਡ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਸਤਾਂ ਸਥਾਨਕ / ਨੇੜਲੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਖਰੀਦੋ ।
6. ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਖਲਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਪਸ਼ੂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਰੂਰੀ ਅਮਾਈਨੋ ਐਸਿਡ ਮਿਲ ਸਕਣ ।
7. ਪਸ਼ੂ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਉਸ ਦੀ ਨਸਲ, ਉਮਰ ਅਤੇ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।
8. ਖੁਰਾਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਸ਼ੂ ਆਹਾਰ ਮਾਹਿਰ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।
9. ਖੁਰਾਕ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁੱਕੀ ਅਤੇ ਹਵਾਦਾਰ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਸਟੋਰ ਕਰਕੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
10. ਖੁਰਾਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਫ, ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਸੁਆਦ ਵਾਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ,ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਖਾ ਸਕੇ।
11. ਪਸ਼ੂ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਦਿਉ । ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ / ਇੱਕ ਦਮ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾ ਕਰੋ। ਜਦ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆਹਿਸਤਾ ਆਹਿਸਤਾ 8-10 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਕਸਰੀਜਾ ਅਤੇ ਡਾ. ਮੁਸਕਾਨ)

ਲੱਸੀ ਪੀਓ, ਗਰਮੀ ਦੂਰ ਭਜਾਓ

ਲੱਸੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇੱਕ ਰਵਾਇਤੀ ਪੇਅ ਹੈ ਜੋ ਦਹੀਂ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੱਸੀ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੱਗਭਗ 4000 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜਕੱਲ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਖੰਡ ਜਾਂ ਨਮਕ ਤੇ ਹੋਰ ਮਸਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਗੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਲੱਸੀ ਇੱਕ ਤਾਕਤਵਰ ਅਤੇ ਸੁਆਦੀਪੇਅ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਗਾੜ੍ਹਾਪਨ ਦਹੀਂ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਹਤ ਪੱਖੀ, ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਪੇਅ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਾਸ਼ਤੇ ਜਾਂ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਨਾਲ ਪਸੰਦਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਸੀ ਨੂੰ 'Food of Gods' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਲੱਸੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ:

ਲੱਸੀ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ:

1. ਮਿੱਠੀ ਲੱਸੀ :

ਮਿੱਠੀ ਲੱਸੀ ਦਹੀਂ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਵਿੱਚ ਖੰਡ ਪਾ ਕੇ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਆਦੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਫਲੇਵਰ ਜਾਂ ਫਲਾਂ ਦੇ ਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

2. ਨਮਕੀਨ ਲੱਸੀ:

ਇਸ ਲੱਸੀ ਵਿੱਚ ਖੰਡ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਮਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਆਦੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੁਦੀਨਾ, ਜ਼ੀਰਾ, ਅਦਰਕ, ਹਰੀ ਮਿਰਚ, ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ ਆਦਿ ਮਸਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

3. ਫਲਾਂ ਵਾਲੀ ਲੱਸੀ:

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂਗੋ ਲੱਸੀ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅੰਬ ਦਾ ਗੁੱਦਾ ਪਾ ਕੇ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਫਲ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਟਾਬੇਰੀ, ਕੇਲਾ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

4. ਭੰਗ ਲੱਸੀ:

ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ 'ਹੋਲੀ' ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭੰਗ ਦੇ ਪੱਤੇ ਜਾਂ ਭੰਗ ਦਾ ਰੱਸ ਪਾ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

5. ਚਾਟੀ ਦੀ ਲੱਸੀ /ਮੱਠਾ / ਛਾਸ:

ਇਹ ਲੱਸੀ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦਹੀਂ ਨੂੰ ਰਿੜਕ ਕੇ ਮੱਖਣ ਕੱਢਣ ਉਪਰੰਤ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਆਦੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਗੁਜਰਾਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਤੇ ਲੱਗਭੱਗ ਹਰ ਖਾਣੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪੀਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਤਪਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਠੰਢਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪੇਅ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸਨੂੰ ਅਲੱਗ- ਅਲੱਗ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਲੱਸੀ ਪੀਓ, ਗਰਮੀ ਦੂਰ ਭਜਾਓ

ਲੱਸੀ ਦੀ ਬਣਾਵਟ:

ਵੇਰਵਾ (%)	ਦਹੀਂ ਦੀ ਲੱਸੀ	ਚਾਟੀ ਦੀ ਲੱਸੀ
ਫੈਟ (%)	1.5-3.8	0.8-1.0
ਐਸ. ਐਨ. ਐਫ. (%)	4.0-6.0	3.0-4.0
ਤੇਜ਼ਾਬੀਪਣ (%)	0.4-0.7	0.4-0.5
ਕੁੱਲ ਠੋਸ (%)	6.0-9.0	3.8-4.8
ਚੀਨੀ (%)	11.0-12.0	-

ਲੱਸੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ

ਲੱਸੀ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟੈਂਡਰਡਾਈਜ਼ ਕਰਕੇ ਗਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ 30 ਡਿਗਰੀ ਸੈਂਟੀਗਰੇਡ ਤੇ ਠੰਢਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ 2% ਜਾਗ ਲਗਾਕੇ ਦਹੀਂ ਬਣਨ ਤੱਕ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦਹੀਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ਾਬੀਪਣ 0.7% -0.9% ਤੱਕ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸ ਦਹੀਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਖੰਡ ਜਾਂ ਨਮਕ ਪਾ ਕੇ ਰਿੜਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿੱਠੀ ਲੱਸੀ ਵਿੱਚ ਫਲੇਵਰ ਅਤੇ ਨਮਕੀਨ ਲੱਸੀ ਵਿੱਚ ਮਸਾਲੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਠੰਢੀ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ, ਬੋਤਲਾਂ ਜਾਂ ਪੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਕੇ ਭੰਡਾਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਪੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

1. ਸਟੈਂਡਰਡਾਈਜ਼ਡ ਦੁੱਧ (4.5% ਫੈਟ, 8.5% ਐਸ.ਐਨ.ਐਫ)

2. ਗਰਮ ਕਰੋ (90⁰ਸੀ. / 5 ਮਿੰਟ)

3. ਠੰਡਾ ਕਰੋ (30⁰ਸੀ.)

4. ਜਾਗ ਲਗਾਓ (1-2%)

5. 30⁰ ਸੀ. ਤੇ 5-6 ਘੰਟਿਆਂ ਲਈ ਰੱਖੋ

6. ਦਹੀਂ

7. ਪਾਣੀ+ਚੀਨੀ* (ਪੂਰੇ ਤਰਲ ਦਾ 12%) ਦਾ ਘੋਲ ਦਹੀਂ ਵਿੱਚ ਪਾਓ

8. ਸੁਆਦ ਅਨੁਸਾਰ ਫਲੇਵਰ ਪਾਓ

9. ਲੱਸੀ

10. ਬੋਤਲਾਂ ਜਾਂ ਪੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਕ ਕਰੋ

11. ਠੰਢੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਭੰਡਾਰਣ ਕਰੋ

ਲੱਸੀ ਦੇ ਸਿਹਤਪੱਖੀ ਫਾਇਦੇ:

ਲੱਸੀ, ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹੇਠ ਦਰਸਾਏ ਫਾਇਦੇ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ:

1. ਲੱਸੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਅਮੀਨੋ ਐਸਿਡਸ ਅਤੇ ਫੈਟੀ ਐਸਿਡਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

2. ਇਹ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰੋਂ ਸਰੀਰਕ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੱਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

3. ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ।

4. ਇਹ ਖੂਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੱਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

5. ਇਹ ਪੇਟ ਵਿੱਚਲੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਮੱਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

6. ਇਸ ਵਿੱਚ Lactobacillus ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਫੂਡ ਐਲਰਜੀ, ਦਸਤ, ਕਬਜ਼ ਅਤੇ ਕੈਂਸਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੱਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

7. ਇਹ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਾਚਣ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(ਡਾ. ਇੰਦਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ)

ਅਜ਼ੋਲਾ ਬੂਟੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਝਾਤ

ਅਜ਼ੋਲਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜਲ ਬੂਟੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ 5 ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗਰਮ ਹੋਈ ਧਰਤੀ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬਹੁ-ਗੁਣਾਂ ਕਰ ਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਹੈ।

1. ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਵਾਧਾ ਵਿਕਾਸ
2. ਵਾਤਾਵਰਣ 'ਚੋਂ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਸੋਖਣ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ
3. ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸਰੋਤ
4. ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਗੈਸਾਂ (ਮੀਥੇਨ/ ਨਾਈਟਰਸ ਆਕਸਾਈਡ) ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ

ਅਨੁਕੂਲ ਵਾਤਾਵਰਣ (ਤਾਪਮਾਨ 20-30 ਡਿਗਰੀ ਸੈਂਟੀਗ੍ਰੇਡ, ਪੀ. ਐਚ 5-7) ਤਹਿਤ ਅਜ਼ੋਲਾ ਹਵਾ 'ਚੋਂ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ (CO_2) ਅਤੇ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ (N_2) ਗੈਸਾਂ ਨੂੰ ਸੋਖਦੇ ਹੋਏ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ 2 -3 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁੱਗਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਵਾ 'ਚੋਂ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ (N_2) ਗੈਸ ਸੋਖਣ ਸਮਰੱਥਾ ਕਾਰਨ ਅਜ਼ੋਲਾ ਨੂੰ ਜੈਵਿਕ ਖਾਦ (Biofertilizer) ਦਾ ਦਰਜਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਫੈਲੀ ਅਜ਼ੋਲੇ ਦੀ ਚਾਦਰ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਹਵਾ 'ਚੋਂ 1.0-2.5 ਕਿੱਲੋ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਸੋਖ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਤ੍ਹਾ ਤੇ ਤਰਦੀ ਇਹ ਬੂਟੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਗੈਸਾਂ (ਮੀਥੇਨ/ ਨਾਈਟਰਸ ਆਕਸਾਈਡ) ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੀਨ ਹਾਊਸ (Green House) ਗੈਸਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ (ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਤਪਿਸ਼)/ਮੌਸਮੀ ਤਬਦੀਲੀ (Climate Change) ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ।

ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਮੀ ਰਹਿਤ ਅਜ਼ੋਲਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 18 ਤੋਂ 35% ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਮਾਈਨੋਐਸਿਡ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲਾਈਸਿਨ ਅਤੇ ਮੀਥੀਓਨਿਨ ਵਰਗੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਮਾਈਨੋਐਸਿਡ, ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਪੌਦਿਆਂ (ਸੋਇਆਬੀਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਜ਼ੋਲਾ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜ਼ੋਲਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਖਣਿਜ ਤੱਤਾਂ (ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ, ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ, ਫਾਸਫੋਰਸ ਅਤੇ ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ) ਅਤੇ ਵਿਟਾਮਿਨਾਂ (ਵਿਟਾਮਿਨ-A/ ਬੀਟਾ-ਕੈਰੋਟੀਨ ਅਤੇ ਵਿਟਾਮਿਨ-B₁₂) ਦਾ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਸਰੋਤ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਮੁੱਲ/ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(ਡਾ. ਮੀਰਾ ਡੀ ਆਂਸਲ)

ਘੋਗਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਫ਼ੈਲਣ ਵਾਲੇ ਪਰਜੀਵੀ ਰੋਗ

ਪਰਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ

ਜਿਗਰ ਦਾ ਪਰਜੀਵੀ ਰੋਗ	ਪਿੱਟੂ ਗਿੱਲੜੂ / ਬਿੱਸੀ ਰੋਗ
ਲੱਛਣ	
<ul style="list-style-type: none"> • ਖੂਨ ਦੀ ਕਮੀ • ਮੋਕ • ਜਬਾੜੇ ਦੀ ਸੋਜ • ਦੁੱਧ ਦਾ ਘੱਟ ਹੋਣਾ • ਗੋਹੇ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਹੋਣਾ • ਕਬਜ਼ ਪੈਣਾ 	<ul style="list-style-type: none"> • ਖੂਨ ਦੀ ਕਮੀ • ਬਦਬੂਦਾਰ ਪਾਣੀ ਵਰਗੀ ਮੋਕ ਲੱਗਣਾ • ਮੋਕ ਵਿੱਚ ਅਨਾਰ ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਵਰਗੇ ਪਰਜੀਵੀ ਹੋਣਾ • ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿਆਸ ਲੱਗਣੀ • ਜਬਾੜੇ ਹੇਠ ਪਾਣੀ ਭਰਨਾ • ਦੁੱਧ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਘੱਟਣਾ

ਬਿਮਾਰ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਗੋਹੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਵਾਉ

ਰੋਕਥਾਮ

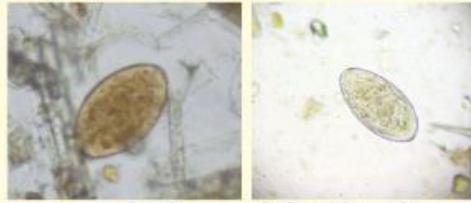
- ਪਸ਼ੂ ਚਕਿਤਸਕ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਹੀ ਬਿਮਾਰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਓ
- ਘੋਗਿਆਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ ਵਿੱਚ 1-2 ਵਾਰ ਕਿਰਮ ਰਹਿਤ ਕਰਵਾਓ

ਘੋਗਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ

- ਛੱਪੜਾਂ/ਸ਼ੈੱਡਾਂ/ਚੌਬਚਿਆਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਰੱਖੋ
- ਘੋਗੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਨਿਕਲੋਸਾਮਾਇਡ (0.33 ਪੀ.ਪੀ.ਐਮ); ਨੀਲਾ ਬੋਥਾ (30 ਪੀ.ਪੀ.ਐਮ); ਸੋਡੀਅਮ ਪੈਂਟਾਕਲੋਰੋਫੀਨੇਟ (50-80 ਪੀ.ਪੀ.ਐਮ) ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ
- ਨਿੰਮ, ਦਧੂਰਾ, ਅੱਕ, ਸ਼ੀਕਾਕਾਈ, ਸਫੇਦਾ, ਆਮਲਾ, ਰੀਠਾ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ
- ਮੱਛੀ ਤੇ ਬਤੱਖ ਪਾਲਣ
- ਘੋਗਿਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਵਾਲੀਆ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਨਾ ਚਰਾਓ
- ਛੱਪੜਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਾੜ ਕਰੋ

ਪਾਣੀ ਵਰਗੀ ਮੋਕ

ਖੁਰਦਬੀਨ ਹੇਠ ਪਰਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਆਂਡੇ

ਜਬਾੜੇ ਹੇਠ ਸੋਜ

(ਪਸ਼ੂ ਪਰਜੀਵੀ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ)

ਮਈ- ਜੂਨ ਦੌਰਾਨ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਕਾਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਰੁਝੇਵੇਂ

ਇਸ ਸਾਲ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਤਾਪਮਾਨ ਕਾਫ਼ੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਕਈ ਮਾਹਿਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਠੰਡੇ ਮੌਸਮ ਕਾਰਨ ਮਾਨਸੂਨ ਦੇ ਆਗਮਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਸ਼ੂਆਂ 'ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪਰਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਪਰਜੀਵੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਢਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਾਫ਼ ਸਫ਼ਾਈ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਹਾਰ ਰੁੱਤ ਦੀ ਮੱਕੀ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਦੇ ਅਚਾਰ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਡੇਅਰੀ ਫ਼ਾਰਮਿੰਗ

ਚਾਰੇ ਵਾਲੀ ਮੱਕੀ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਰੂੜੀ ਖਾਦ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੱਕੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫ਼ਾਲ ਆਰਮੀਵਾਰਮ (ਸੁੰਡੀ) ਦੇ ਹਮਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਰਹੋ। ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਵਿਟਾਮਿਨ ਏ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਗੋਹੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਕੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਰਮ ਰਹਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬੱਕਰੀ ਪਾਲਣ

ਬੱਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਛਾਂ ਵਾਲੀ ਅਰਾਮਦਾਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਠੰਡਾ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਐਂਟੀਬਾਇਓਟਿਕਸ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਟੀਕੇ ਲਗਵਾ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਨਮਕ ਅਤੇ ਮਿਨਰਲ ਮਿਕਸਚਰ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਮਾਤਰਾ ਗਰਮੀ ਦੇ ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ

ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੈੱਡ ਦੀ ਸੇਂਡੀਅਮ ਹਾਈਪੋਕਲੋਰਾਈਟ (1%) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਚੂਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਰਮ ਰਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗਰਮੀ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਚੂਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਰਲੇ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਗਰਮੀ ਦਾ ਦਬਾਅ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸੂਰ ਪਾਲਣ

ਆਸ ਹੋਈਆਂ ਸੂਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਮਹੀਨੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਟੀਕਾ ਨਾ ਲਗਵਾਉ। ਸੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਮ ਰਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ

ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ

ਤਲਾਅ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ 5-6 ਫੁੱਟ ਕਰੋ। ਤਲਾਅ ਵਿੱਚ 10-20 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤਾਜ਼ੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਕਰੋ। ਜੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪੀ ਐੱਚ ਵਿੱਚ 9.5 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਫ਼ਟਕੜੀ ਜਾਂ ਜਿਪਸਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।
(ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਅਰੁਨਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਰਾਕੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ)